

80 vuotta talvisodan syttymisestä

Kevätlukukauden 1939 päätös.
(Kuva Satakunnan Museo, Sven Raita)

SODAN VAIKUTUKSET KOULUMME TOIMINTAAN

Eivät aavistaneet nämä lukuvuotensa Porin Suomalaisessa Yhteislyseossa 31.5.1939 päättäneet nuoret, mitä tuleman piti, kun he todistukset käsissään toivorikkaina lähtivät kirjaamaan kesälomalle. Olihan 1930-luvun jälkipuoliskolla maailmalla huolestuttavia tapahtumia yllin kyllin, mutta kaikesta huolimatta oli elätelty toiveita rauhan säilymisestä.

Syyslukukausi aloitettiin normaalisti 1.9.1939, mutta jo samana päivänä kajahtivat Puolan rajoilla toisen maailmansodan ensi laukaukset. Lokakuun puolivälissä puolustusvoimat alkoi kutsua reserviläisiä palvelukseen, toimeenpantiin ns. "Ylimääräiset harjoitukset" (YH).

Koulun toimintaan sota vaikutti varsin tuntuvasti. Opettajista olivat puolustusvoimien palveluksessa aina kevääseen 1940 saakka rehtori Heinonen, maisterit Teräskallio ja Tuomi sekä kanttori Toiviainen. Koulurakennus otettiin puolustusvoimien käyttöön 13.10.1939 aluksi kasarmiksi. Koulu pääsi aloittamaan toimintansa uudelleen 27. marraskuuta.

Suomen osalta kaikki illuusiot särkyivät 30.11.1939, jolloin Neuvostoliitto aloitti sotatoimet Suomea vastaan. Alkoi ns. talvisota. Samana päivänä, jolloin neuvostojoukot alkoivat vyöryä yli rajojen, alkoivat myös kotiseudun ilmapommitukset.

Sotaa ei käyty vain rintamalinjoilla, vaan itänaapurimme sotatoimet kohdistuivat laajalti myös sisämaahan, kauaksi varsinaisista sotatoimialueista ja puhtaasti siviilikohteisiin. Peräti Pohjanlahden rannikolla saakka, myös Porissa, saatiin kokea neuvostolentäjien pommituksia. Hälytys sireenit ulisivat tuon tuostakin.

Syyslukukausi päättyi lopullisesti kestätyään yhteensä vain 35 työpäivää, kun koulutalo 1.12.1939 otettiin nyt sotasairaalan käyttöön. Lukukauden viimeisen koulupäivän tunnelmia kuvailee Nina Eriksson koulumme juhlakirjassa:

"Eräänä aamuna, tarkasti sanoen 30.11.1939, ollessani 11 vuotiaana koulumme ensimmäisellä luokalla, oli rehtori Heinonen kutsunut koko koulun voimistelusaliiin, jossa seisoin parijonossa ihmetellen. Rehtori sanoi vakavana: 'Oppilaat, minulla on teille ikävä asia kerrottavana. Sota on syttynyt.' Koulunkäynti loppui siihen."

Sodan synkin päivä Porissa oli 2. helmikuuta 1940, jolloin päivän mittaan kaupungin keskustaan, Yleiseen sairaalaan, teollisuusalueelle ja Mäntyluodon satamaan kohdistui lukuisia pommihyökkäyksiä. Porin väestönsuojelupäällikkönä talvisodan aikana toiminut diplomi-insinööri, insinööriluutnantti Kurt K. Karlsson (Rosenlewin paperitehtaan kemisti) dokumentoi kamerallaan sodan tuhoja. Hänen kokoelmastaan Satakunnan Museon kuva-arkistosta löytyy kuvia helmikuun 2. päivän tuhoista.

Myös meidän koulumme sai osansa. Silloisen Kauppakadun (nykyisen Tasavallankadun) puoleiseen siipeen osui pommi, joka teki seinään ison reiän. Vuosikertomuksen mukaan myös muihin seiniin tuli halkeamia ja ikkunaruutuja särkyi toista tuhatta. keskuslämmitysputket katkesivat seinien sisällä aiheuttaen vesivaurioita. Putkien korjaamiseksi oli seiniä avattava. Lämpöpattereita pääsi jäätymään ja 150 elementtiä halkesi.

Nina Erikssonilla on tästä tuhopäivästä omakohtaisia muistoja. Pommeja osui myös hänen kotitaloonsa, joka sijaitsee viidennessä osassa.

*Pommin reikä 1940
(Kuva Satakunnan Museo, Kurt Karlsson)*

Koulun saneerauksen yhteydessä 2016 paljastui rappauksen alta korjattu seinäkohta. (kuva Alpo Tuomi)

Koulutalomme saneerauksen yhteydessä vuonna 2016 uusittiin myös rakennuksen vanhimman osan ulkorappaus. Vanhan rappauksen poiston yhteydessä paljastui se kohta, mihin 76 vuotta aikaisemmin osui neuvostolentäjien pudottama pommi.

Koulutalo vapautui puolustusvoimien käytöstä vasta niin myöhään, että ns. kevätlukukausi saatettiin aloittaa vasta elokuun 1. päivänä 1940. Myös rakennuksen korjaukset veivät aikansa. Kevätlukukausi päättyi syyskuun 21. päivänä, joten se kesti 40 työpäivää. Sota-ajan erikoisuuksista mainittakoon, että tälle ns. kevätlukukaudelle tuli 50 uutta oppilasta, jotka olivat kotoisin Neuvostoliitolle luovutetulta alueelta.

Toinen poikkeuksellinen tapahtuma oli, kun lukuvuoden päättyessä 8. luokalla olleet oppilaat julistettiin ylioppilaisiksi ilman ylioppilastutkintoa. Seuraava lukuvuosi (1940 – 1941) alkoi vasta 2.10.1940, mutta se on jo toinen tarina.

K.A. JÄRVENTAUSTA

SUMMAN SAVUT

Heti Talvisodan päätyttyä ilmestyi koko joukko sotaa käsitelleitä teoksia. Sodan aikana komppanianpäällikkönä Karjalan Kannaksella Summan lohkolla toiminut kapteeni K.A. Järventausta julkaisi puolidokumentäärisen teoksen "Summan savut", jossa kuvattiin satakuntalaisten joukkojen toimintaa tällä sodan ehkä viheliäisimmällä rintamamosalla. Kirjassa mainitaan mm. komppanianpäällikkö, reservin luutnantti "Volmari Rauhavirta", joka helposti on tunnistettavissa Volmari Teräskallioksi sekä joukkueenjohtaja, reservin vänrikki "Mäki-Mikko", joka taas epäilemättä on Mikko Mäki-Hokkonen.

Myös Mäki-Mikon vakava haavoittuminen, josta ei myöhemmillä oppilaspolvilla juuri ollut aavistustakaan, kuvaillaan kirjassa. "Vollu" oli tullut koulun palvelukseen jo vuonna 1933. "Mikko" puolestaan aloitti työskentelyn koulussa haavoittumisesta toivuttuaan syksyllä 1940. Talvisota kesti 105 päivää ja päättyi 13.3.1940. Sodasta muistuttaa koulutalomme seinällä oleva marmoritaulu, johon on kaiverrettu sodassa kaatuneiden 11 entisen oppilaan nimet.

W S O Y